

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

Η άγνωστη μάχη Αυστραλών και Νεοζηλανδών κόντρα στους Γερμανούς εισβολείς κοντά στη Φλώρινα

Πησιάζοντας στην 26η Απριλίου ας θυμηθούμε πώς Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί συμμετείχαν στην άμυνα της Ελλάδας. Η πρώτη μάχη κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου επί ελληνικού εδάφους μεταξύ των γερμανικών και των ελληνικών δυνάμεων, έγινε στο μικρό χωριό της Βεύης του Δήμου Φλώρινας. Στη μάχη της στενωπού του Κλειδίου, ελληνικές και δυνάμεις των ANZAC πολέμησαν δίπλα δίπλα μέχρι τέλους. Ένας μικρός αριθμός στρατιωτών από τα δύο τάγματα της Αυστραλίας που πολέμησαν εκεί, αναφέρθηκαν ως αγνοούμενοι στη μάχη και τα πτώματά τους δεν βρέθηκαν ποτέ. Στις 11 Απριλίου 1941, το απόγευμα, άρχισαν οι πρώτες αψιμαχίες μεταξύ επιτιθέμενων γερμανικών από τη μία και αμυνόμενων ελληνικών και συμμαχικών στρατευμάτων από την άλλη πλευρά. Είχε προηγηθεί η κατάρρευση του γιουγκοσλαβικού μετώπου και η κατάληψη της Φλώρινας από τους Γερμανούς.

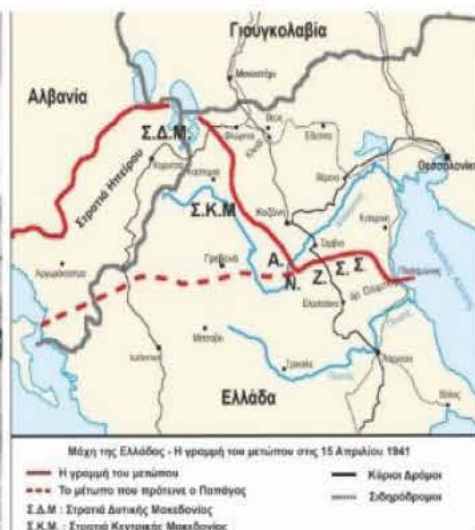
Στη μάχη της στενωπού του Κλειδίου, ελληνικές και δυνάμεις των ANZAC πολέμησαν δίπλα δίπλα μέχρι τέλους. Ένας μικρός αριθμός στρατιωτών από τα δύο τάγματα της Αυστραλίας που πολέμησαν εκεί, αναφέρθηκαν ως αγνοούμενοι στη μάχη και τα πτώματά τους δεν βρέθηκαν ποτέ. Το δε βρετανικό τάγμα ανιχνευτών, που βρισκόταν δυτικότερα τοποθετημένο, νομίζοντας, πως το 2/8 υποχώρησε, συμπύχθηκε προς τον σιδηροδρομικό σταθμό Κλειδίου, με αποτέλεσμα

Οι σύμμαχοι της ANZAC αποφάσισαν να καθυστερήσουν τους γερμανούς εισβολείς στην κοιλάδα της Φλώρινας. Το έργο ανέλαβε ένας μεικτός σχηματισμός Αυστραλών, Βρετανών, Νεοζηλανδών και Ελλήνων, γνωστός με την ονομασία «Δύναμη Μακί» (Mackay Force). Πήρε το όνομά του από τον διοικητή του, Αυστραλό υποστράτηγο Ίβεν Μακί

να ανοίξει η στενωπός για τους Γερμανούς. Το μεσημέρι γύρω στις 15.00μμ οι Γερμανοί είχαν μετατρέψει σε κόλαση πυρός ολόκληρη την περιοχή, προκλήθηκε δε ταχεία υποχώρηση των συμμαχικών δυνάμεων, που είχαν απομείνει. Η άτακτη υποχώρηση και η σύγχυση που ακολούθησε επέτειναν το κλίμα πανικού.

Ως τις 18.00μμ η μάχη είχε ολοκληρωτικά κριθεί, ενώ το μαρτυρικό 2/8 τάγμα πεζικού των Αυστραλών είχε αποδεκατιστεί και συγκεντρωνόταν στο χωριό Ροδώνας. Το 2/8 καταστράφηκε ως μάχιμη μονάδα και διέθετε μετά την υποχώρηση του μόλις 250 άντρες, από τους οποίους μόνο 50 οπλισμένοι. Κατά τα δραματικά γεγονότα της μάχης απέλπιδα και μέχρις εσχάτων αντίσταση επέδειξε ο διοικητής του

Μάχη της Ελλάδας - Η γραμμή του μετώπου στις 15 Απριλίου 1941
 - - - Η γραμμή του μετώπου
 - - - Το μέγιστο που πρότεινε ο Παπάγος
 Σ.Δ.Μ.: Στρατό Δυτικής Μεσογείου
 Σ.Κ.Μ.: Στρατό Κεντρικής Μεσογείου
 - - - Κόριοι Αρμόριοι
 - - - Σιδηρόδρομοι

1/88 συντάγματος πεζικού ο συνταγματάρχης Χονδρός, ο οποίος έχασε τη ζωή του πέφτοντας στο καθήκον μεταξύ των υψωμάτων Ξινού Νερού -Φλαμπούρου στην περιοχή Ραδόσι. Στη μάχη της Βεύης τραυματίστηκε βαρύτερα και ο Αυστραλός συνταγματάρχης Πείπον.

Η θυσία του πυροβολητή

Όπως αναφέρει στο ιστορικό του αφήγημα ο δικηγόρος και ιστορικός ερευνητής από το Αμύνταιο, Ευάγγελος Ιωαννίδης, ξεχωριστή θέση στο πάνθεον των πρώων έχει ο Νεοζηλανδός πυροβολητής που έμεινε μέχρι τέλους να υπερασπίζεται τα υψώματα του Κλειδίου.

Όταν άρχισε η υποχώρηση όλων των δυνάμεων προς τον Νότο και οι Γερμανοί προέλαυναν, ο Νεοζηλανδός έμεινε πίσω τελευταίος με ένα μόνο πολυβόλο στη νότια είσοδο των στενών και από τη στρατηγική θέση που επέλεξε, άρχισε να πολυβολεί τους επελαύνοντες Ναζί. Προκάλεσε πολλές απώλειες στους εχθρούς και δεν υποχώρησε παρά το σφυροκόπημα που δέχτηκε. Ο πυροβολητής όμως παρέμεινε στη θέση του μέχρι τέλος και έπεσε μαχόμενος. Αναφέρεται από τον ερευνητή ότι οι Γερμανοί τον έθαψαν δίπλα στους δικούς τους νεκρούς και όταν έκαναν μνημόσυνο στους τάφους, ο γερμανός ταξίαρχος απέδωσε τιμές και στον νεοζηλανδό πολυβολητή, αναγνωρίζοντας το θάρρος και την ανδρεία του. Ο ερευνητής Ευάγγελος Ιωαννίδης

αναφέρει ακόμα ότι οι γηραιότεροι κάτοικοι του Ξινού Νερού θυμούνται στις αφηγήσεις τους αποχωρούντες Αυστραλούς στρατιώτες του 2/4 Αυστραλιανού τάγματος πεζικού, οι οποίοι περνούσαν μέσα από το χωριό. Εβδομήντα από αυτούς συνελήφθησαν αιχμάλωτοι σε οδόφραγμα των Γερμανών στον Σωτήρα. Ήταν άντρες πανύψηλοι και ρωμαλέοι, ταλαιπωρημένοι όμως από τις κλιματολογικές συνθήκες των ημερών.

Χιόνιζε και έκανε απίστευτο κρύο. Απώλειες είχαν και οι επιτιθέμενοι με χαρακτηριστικότερο τον θάνατο από νάρκη του αδελφού του Φρίτζ Βίττ αρχηγού της δύναμης, που ανέλαβε την διάνοιξη της στενωπού. Παρά την ήττα και τις βαριές απώλειες, οι ενέργειες της Δύναμης Μακί στη Βεύη κέρδισαν δύο μέρες για την υποχώρηση και την ανασυγκρότηση των συμμαχικών δυνάμεων στο νότο. Μετά από πρωτοβουλία του τότε προέδρου της κοινότητας Ξινού Νερού Αθ. Αλτίνη και του κοινοτικού συμβουλίου, έπειτα από έρανο, στον οποίο συμμετείχαν οι κάτοικοι του χωριού, ανήγειραν πρώο πεσόντων Αυστραλών και Νεοζηλανδών στην Ελλάδα, που τα εγκαίνια του έγιναν στις 4 Νοεμβρίου 1945.

Οι αγνοούμενοι Αυστραλοί στρατιώτες στη Μάχη της Βεύης

Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες εντοπισμού των οστών των χαμένων συμμάχων που θάφθηκαν βιαστικά στο πεδίο των μαχών. Οι πληροφορίες από τους ντόπιους στον αυστραλό ταξίαρχο Keith Rossi το 1981, σχετικά με τον πιθανό τάφο αυτών που αγνοούνταν έχει οδηγήσει σε μια έρευνα πολλών από την Ελλάδα και την Αυστραλία για να βρεθούν τα λείψανά τους. Ο καθηγητής Tom Tsamouras, από το Newcastle και ο Peter Toyne, πρώην βουλευτής και υπουργός της Βόρειας Επικράτειας, είναι δύο ερευνητές που έχουν προσπαθήσει πολλά χρόνια να εντοπίσουν τους τάφους αυτών των ανθρώπων. Ο Tom Tsamouras γεννήθηκε στην Καρδίτσα το 1962 και μετανάστευσε με την οικογένειά του στην Αυστραλία το 1969.

Ο γερμανός στρατηγός Hermann Balck πάνω σε ένα ταγκ Panzer III κατά τη διάρκεια της επιχείρησης «Μαρίτα» στην Ελλάδα, 16 Απριλίου 1941.